

„EDINOST“

izhaja dvakrat na teden, vsako sredo in soboto ob 1. uri popoldne.

„Edinost“ stane:

za vsa leta gl. 6.—; izven Avst. 9.— gl.
za polu leta „ 3.—; „ 4.50 „
za četrt leta „ 1.50; „ 2.25 „

Posamične številke se dobivajo v prodajnicah tobaka v Trstu po 5 nov., v Gorici in v Ajdovščini po 6 nov.

Na naročbe brez priložne naročilne se upravnštvo ne ozira.

EDINOST

Oglašati in oznaniti se računsko po 8 nov. vracica v petitu; za naslove z debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor bi ga obseglo navadnih vrstic.
Poslana, javna zahvala, osmrtnice itd. se računsko po pogodbi.

Vsi dopisi se pošiljajo uredništvu Piazza Caserma št. 2. Vsako pismo mora biti frankovano ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročilno, reklamacije in inserate prejema upravništvo Piazza Caserma št. 2. Odpriete reklamacije o proste poštnine.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

V edinost je m.č.

„In mi vsprejmemo usiljeni nam boj!“

Čitatelji naši se še spominjajo člankov, v kojih smo pisali o naših poslancih, o njih taktiki gledé naših teženj, gledé vlade in gledé drugih slovanskih zastopnikov.

Mi v „naši kratkovidnosti“ nismo se bali povedati našim čitateljem, da naši poslanci niso na pravem potu, ako podpirajo ono vlado, kojoj naši čitatelji že poznajo, ako so le količkaj pazljivo čitali in zraven le nekoliko mislili; da naši poslanci niso na pravem potu, ako nasprotujejo zastopnikom češkega naroda, koji jedini se niso zbalii na vsa usta povedati gospodom v veliki palači želje svojih volilcev, in v obče: želje avstrijskih Slovanov.

V „naših robotih in zlikovnih napadih“ drznili smo se trditi, da Hohenwartov klub je ona vez, katera veže naše poslance na rokah in nogah in videli smo v naši „priprosti kratkovidnosti“, da ostanejo naši poslanci le tedaj poslanci naroda, ako zapusté Hohenwartov klub, koji jih veže na vse strani, in ako napnejo vse moči v dosego naših pravic. To smo pričakovali v „svoji kratkovidnosti“. In v tej „priprosti kratkovidnosti“ smo se le čudili, kako je možno našim poslancem podpirati zistem, ki nam je povodom zadnjih isterskih volitev tako odločno povedal, kaka načela so mu vodilna. Čudili smo se, da se naši poslanci pusté tako za nos voditi, ko vender baš oni morajo najbolj poznati ves politični položaj, ko so vender le videli, kako se vlada polagoma oddaljuje od njih. In mi v svoji „priprosti kratkovidnosti“ smo davno že slutili, da g. Taaffe ne potrebuje več naših poslancev, temveč da je že poklonil srce in dušo nemški levici: razna vladna glasila naznanjala so strmečemu svetu prepoved o blagih lastnostih nemške levice. Vsaka

PODLISTEK.

Izlet na Krn.

Iz popotne torbice Josipa Podhumskega.

(Dalje.)

Velika skala, na koji sem stal se mi je utrgala. Tako visečemu nekaj trenutkov med prepadom in nebom, začelo mi je srce glasno biti, vsak njega udarec bil mi je nož v prsa; noge so mi tolkle ob steno, tako, da so me začela stegna boleti. Visel sem tako v največji nevarnosti. Pod mano zijal je prepad, kakih dve sto metrov nad mano plavala sta orla, pozdravljajoča se strašnim glasom novi plen, na kojega se izvestno vržeta in daleč na okoli razlegal se je votli grom utrgane skale. Leva roka mi je že skorom obnemogla in ni kazalo družega, nego, ali spustiti se v prepad, kjer bode koj vsemu konec, ali pa zgrabiti za travo, ki je rastle nad menoj ter se potegniti, če se mi ne utrže, iz prepada. Če se mi pa utrže, izgubljen sem za vselej. V tem obupnem boju za življenje, zgrabim krčevito za travo, z levico pa, koja mi je že skoro otrpnila, spustim hitro skalo.

Kako sem se potegnil iz žrela, ne vem, le toliko se še spominjam, da sem

osebna prememba v ministerstvu Taaffe-a prinesla nam je nov dokaz, kakó osnovane so bile naše slutnje.

Zato smo pa tudi pričakovali od naših poslancev, da podajo g. Taaffe-ju roko v slovo, ker za naš narod je vender boljše, da se prej ko prej zavemo resnosti položaja, nego da se zopet in zopet damo mamiti po — fantomih. V tem smo pa bili res tako „priprosto kratkovidni“, da nismo v vsej dobi sedanjega državnozbornskega zasedanja mogli pogoditi, so-li naši poslanci tako hudobni, da se družijo s istimi, ki nam povsod le nasprotujejo, ali pa so tako kratkovidni, da ne vidijo, kaj se z njimi godi in kakó slabo se jim plačuje lojalno njihovo postopanje nasproti vladi.

Srce nas je bolelo, ko smo čitali v listih, kaj se vse ne godi z našimi zastopniki. Mi ubogi Slovenci poslali smo v državni zbor cvet naših mož, izbrali smo najboljšie zagovornike, in mi, koji smo bili vedno ponosni na svoje zastopnike, gledati smo morali, kako jih polagoma odmikajo od mize, pri koji se drugim dobro godi. Iz začetka smo jih v naših srcih pomilovali in tolažili smo se, da se menda bojé strmoglaviti vlado iz ozirov, koji so nam morda nepoznani. Pozneje polastil se nas je strah, do so se zastopniki naši toliko izpozabili, da mislijo najpoprej na-se in potem še le na svoje volilce.

Zato pa se nismo bali povedati, da se mi za take poslance ne bi mogli nikakor ogrevati, in pazljivo smo po listih iskali, kaj in kako mislijo naši zastopniki.

In ker so se poslanci naši — vzlic temu, da so jih dosledno vedno bolj oddaljevali od vladne mize in so se prezirale zahteve naše — z vsemi štirimi tlačili v bodočo državnozbornsko večino, mislili smo že v svoji „priprosti kratkovidnosti“, da bi se nam znali poslanci slednjič še izneveriti, pozabivši svoje volilce, samo da jim g. Taaffe ostane milostljiv.

se ves tresel in da nisem mogel niti na nogah stati. Ležal sem dlje časa tukaj na travi, kar prilazi k meni g. K., sluteč nevarnost po kričanju orlov. Dolgo časa nisem mogel priti toliko k sebi, da bi mu bil mogel povedati, kaj se mi je pripetilo. Ko se nekoliko pomirim, izpustim vse očnice in po vseh štirih lezem k ostalim izletnikom, ki so bili ostali pri stanu; g. K. pa je lezel po strmini vedno višje. Kozarček žganja me je še-le toliko okrepečal, da se mi je vsaj nekoliko povrnil prejšnji humor in da sem mogel pripovedovati, kaj se mi je bilo prigodilo.

Resnici na ljubo mi je priznati, da še sedaj, ko se spomnim onega strašnega trenutka, se mi ustavi kri po žilah, nek mraz mi preleta vse ude in pero mi zastaja. Hotečemu zapisati, kako tesno mi je bilo pri srcu, borečemu se s smrtjo. Da, da, hudo je bilo, napeti je bilo treba vse sile — niti toliko časa nisem imel, da bi bil izgovoril one tri sladke besede, ali pa zaklical na pomoč. A čudno, kakor malo otroče, kedar se mu kaj pripeti, začne mamó klicati in se zateče v nje zavetje, tako je bilo tudi takrat z mano, ker oni hip, ko sem za travo grabil, izdahnal sem: Mama! mama!

Bal sem se ves popoldne, da ne bo-

„Stojte!“ vzkliknili smo slednjič in povzdignili smo svoj in volilcev glas proti našim zastopnikom, zahtevajoči od njih, naj vender dobro gledajo kaj delajo.

To storiti bila nam je sveta dolžnost, vsaj volilec ni več mrtvo orodje, s kojim naj bi se visoke glave igrale. In kaj smo dobili v odgovor, mi „konfuzni radikali“ od onih, koji so zagovarjali poslance naše in njih delovanje? Evo vam:

„Edinosti“ na njene robate, práv zlikovske napade na kranjske poslance odgovarjamo samo to-le:

„Kdo se je potegoval za slovenske šole in urade na Primorskem? Kdo je pojašnjeval rovanje iredentistov v Trstu in Primorji? Pisun dotičnega članka v zadnji „Edinosti“ naj ne sedi doma za pečjo, naj pride marveč na Dunaj, naj opazuje delavnost slovenskih poslancev, potem naj sodi, in gotovo se bode njegova sodba glasila vse drugače, kakor sedaj. Kranjskim slovenskim poslancem se ni treba bati nobene primere, zlasti ne s poslanci, s katerimi se v priprosti nevednosti svoji ponaša „Edinost“!

To so nam dali v odgovor oni, koji so vedno hvalili naše zastopnike. Mi smo bili „pisuni“, mi smo bili „robati nevedni“ in boga sigavedi kaj še vse, in zgolj zato, ker sta nam bili na srcu slovenski tlačeni narod in njega nemila usoda — naroda, kojemu nočejo privoščiti niti drobtinice — da ne govorimo o dobri tečni hrani! Odgovorilo se nam je, da so se poslanci naši krepko potezali za slovenske šole in urade na Primorskem in Koroškem. Dobro, hvala jim na tem, ali gospóda: kakov je odgovor, kojega ste pred par dnevi prejeli od gosp. Gautscha? Navajali ste čestokrati grda rovanja tržaskih iredentistov, da ozdravite gospódo na Dunaji nesrečnih iluzij — vašim dobrim namenom odgovoril je gosp. Gauthch po svoje. Gospod Gauthsch je odgovoril na vaše jerimijade, mi pa, ki sedimo „doma za pečjo“, smo

dem mogel naprej radi prejšnjega strahu. Najraje bi bil doma. Rad bi bil šel nazaj, a ker nisem znal krajšega pota proti domu, ostati sem moral. Sicer pa mi je bil ta strah dobro svarilo, da sem bil pri vseh kasnejih izletih jako previden in nisem bil več tako ponosen, če sem srečno prelazil najnevarnije strmine.

Vsi nekako bolj tihi čakali smo pred stanom mraka, ker o mraku smo mislili na seno spat ter ustati o polunoči, da bi nam bilo mogoče vrhu hriba opazovati solnčni vzhod. Mrak smo pričakali, a g. K. ni še bilo nazaj. Tesno je bilo vsem pri srcu, ker bali smo se, da bi se mu ne bila pripetila kaka nesreča. Noč postajala je vedno bolj temna in nekateri pastirji odšli so v kako dve uri pod nami ležečo vas k svojim dekletom, le g. K. ni hotel priti od nikjer. Tolažili smo se jeden družega, češ, najbrže je kje zaspal, ali pa je v mraku pot izgubil in čaka jutra, da se zopet povrne. Kličemo v temno noč, a g. K. se ne oglasi; zakurimo ogenj na prostem, da bi videl, kje smo — a vse zaman. Grlo nas je že bolelo samega klicanja. Pošljemo pastirje k prepadam, da čujejo, ako morda kje vzdihuje ali na pomoč kliče. Pastirji se vrnejo žalostni, meneči, da je najbrže kje ponesrečil,

še vedno pričá krivicam, ki si gode našem rodu. — G. Gautscha odgovora se izvestno ne razvesele naši nesrečni bratje na Koroškem, g. o. p. G a u t s c h p a j e član kabineta: zaključek storite si sami. Čitatelj, ki imaš le količkaj razuma, vzemi nastopni izgled: Ti imaš prijatelja; ti storiš zanj vse, kar je le v tvojih močeh. Pride pa dan, ko tudi ti potrebuješ neke malenkosti. Ti veš, da ti tvoj prijatelj lahko pomaga, ne da bi pri tem trpel kako škodo. Obrneš se torej do njega, v trdni veri, da ti ne odreče: vsaj veš, da si tudi ti njemu vsikdar rad pomagal. A zgodi se nepričakovano: nedolžne tvoje prošnje mož ne usliši. Kaj storiš ti, ga bodeš-li še prijateljem prišteval? O ne, prepričan sem, da mu obrneš hrbet in se mu za vselej zahvališ na njegovem prijateljstvu.

Taka je bila z našimi poslanci. Obečali so jim vedno, a sedaj, ko je prišel čas, da izvrše to, kar so obečali, oglasil se je g. Gauthsch, ter povedal nam je — da nam nič ne dajo!

To so toraj vspehi taktike naših poslancev. Take vspehe bi bili lahko dosegli, ako bi bili v zvezi ne vem s kom, ali pa da bi bili, kakor mi, „doma za pečjo“ sedeli. In da pride do tega, vidili in vedeli smo že dlje časa v svoji „priprosti kratkovidnosti“. Čitali smo besede ministra Gauča, čitali smo, kako mu je poskala nemška levica, katera bi avstrijske Slovane rada utopila v žlici vode, in strmeli smo, da naši poslanci dobe tak odgovor na skromne zahteve, izražene v vsej ponižnosti, in oslanjajoče se na državne osnovne zakone.

Da mora taka kriza nastati, vedeli smo; od naših zastopnikov vender ne smemo pričakovati, da se nam kar čez noč pobratijo z našimi najhujšimi nasprotniki. In v tej „svoji kratkovidnosti“ doživeli smo, da je mož, o katerem ni še konservativna stranka nikdar rekla, da je

Vsi obupani gremo v kuhinjo in sklenemo tamkaj čakati popoldne, ker do takrat se že vrne, če je še živ, ali pa nam pastirji povejo kaj o njem, kajti vsi so obljubili, da ga pojdejo na vse zgodaj iskat. Mlekar je že vsakemu odkazal pot, po kateri se mu morda posreči, da najde ponesrečenca in mi preplašeni izletniki šli smo še enkrat pred stan klicati — a zastoj. Pri tem sem se spomnil, da sem znal v otročjih letih prav dobro vriskati in poskusiti sem hotel tudi to zopet, da bi me g. K., če je še živ, moral slišati ter se odzvati v našo tolažbo. Napnem vse sile, a iz mojega od tobaka pokvarjenega grla ni prišel vrisk, ampak neki glas, ki ni bil podoben ne človeškemu in ne živalskemu. Vzlic mučni situaciji, posilil nas je vseh smeh, neki pastir pa mi je hotel pokazati, kako se mora zavrisovati. Lehko si misli vsakdo, kaka razlika je bila med mojim in njega vriskom. Daleč se je razlegal pastirjev glas — a g. K. se vender ni oglašil. Kar na enkrat zasliši mlekar nek šum. Poslušamo vsi, a mi ne slišimo nič. Mlekar reče: „Stavim, da je to kamen, kojega je potačal po hribu, v znamenje, da prihaja!“ Drugi pastirji so temu oporekali, meneči, da je najbrže kaka ponočna žival tak kamen odtrgala

„konfuzen radikalec“, da je ta mož zaklinal v zbornici:

„Mi vaprjememo usiljeni nam boj, složno se bodemo bojevali in slovenski narod ne pogine, ker Bog boče stal na njega strani!“

To je bil bojni klic poslanca Šukljeja in ako ni bil ta klic le prazna fraza, tedaj se ga veselimo i mi, da-si bi bili morali kaj takega slišati že pred davnim, davnim časom; nadejamo se, da ona stranka, da oni možje, koji so privedli naše narodne zastopnike na stališče, njim toli neugodno, spoznajo svoje zmote in da se nam približajo, da nam boče možno zjedinjnimi močmi braniti se našega nasprotnika. Ako se nam to želje uresniči, tedaj poneha na Kranjskem žalostni boj, tedaj se lahko postavimo nasprotniku v bran kot narod, kateri se ne vstraši nikogar v boju za svete pravice, in v svesti si, da naša pravična stvar gotovo zmaga, navduševal se boče ves narod za svoje neustrašene prvoboritelje!

Slovani-Romani-Germani.

Sinovi jedne matere, starodavne Indije, razcepljeni v tridelno Evropo, bifejo boj za nadvladarstvo v svoji domovini — bratje!

Četudi po jeziku in skoro da i po krvi sorodni, različni so si po naturi značaja: jedni so nemili, drugi pohlevni in tretji lahkoživni.

Nemil je German in oblasten; kar ni od Germanstva mrzi mu brez razloga in skuša germanizovati zgolj radi tega, ker je tak po naravi, ker ne more drugače. Braniti mora svoj obstanek, kdor mu je sosešč, ker vedno preži, kako bi iztrgal sosešču narodno last in niti se ne ozira na to, da je početje njegovo brezpravno, in niti skladujoče se z zahtevami moderne inteligentne družbe; on je oblasten in oblastnost svojo naziva „junaštvom“, „germanskim ponosom“, „nemško zvestobo“ in „ljubeznijo do domovine“.

Njemu je tlačenje tujega mu naroda koran: kolikor Slovanov, Romanov germanizuješ toliko zaslug ti je danih v „Walhalli“, kjer se bo bliščala tvoja slava, „neizprosni Germanije junak!“ Njega se je ogibati, kajti v njem deluje silni element, kateri treba prilično krotiti in ga pozorno uporabljati za svojo korist v isti meri, kolikor ga uporablja on v škodo svojega soseda. A gorje mu, komur imponuje grom istega elementa, da zdrhti in se splazi na

ia temu mnenja pridružili smo se i mi. Pastir zavriška zopet; poslušamo in v istini zaslišimo tudi mi nek šum. „To je on, to je on!“ vzklikne veselo mlekar in v resnici začujemo nekoliko pozneje v daljavi glas našega težko pričakovanega g. K., povračajočega se v našo sredo zdrav in vesel. Nismo se ga mogli nagledati ter izpraševali smo ga kar vsi hkratu, kaj je delal, kod je hodil, kje je bil itd. Ko izpregovori z vsakim vsaj jedno besedo, začne:

„Ko sem tega reveža (kazoč na me) nekoliko potolažil, lezel sem po pečini vedno višje. Kar pridem med gole stene, mogel nisem ne naprej, niti nazaj. Dolgo gledam in iščem izhoda, a ves trud je bil zaman. Le gole stene okoli mene, pod mano pa prepad! Zapazim slednjič, da bi bilo morda mogoče iz tega kraja, ako zlezem naravnost po skali proti vrhu. In res, prijemal sem se za travo, s kolenami se upiral kakor dimnikar v dimniku ob steno in izvlekel sem se srečno iz tega neprijetnega stališča in prišel srečno do vrha, od tukaj k jezeru, od kjer mi je bila steza tudi v temi znana. Videl sem ogenj, in ko sem se vam bil približal, zaslišal sem vrišek, na kar sem tudi potočal skalo po hribu, v znamenje, da prihajam.“

(Dalje prih.)

koleni — potare ga hrumeči plaz in ga porazi v nič — lavina!

Igraj ulogo krotilca, komur ti je usojeno, boriti se za svoj obstoj z Germanom!

To boče in moraš v prvi vrsti Ti Slovan!

Tvoj sobrat, iz starodavne Indije, trpi hude bolesti v svojem slavohlepem sreči, obolel je na blazni ideji, da je njegova Evropa, njegov cel vesoljni svet: — bogovi Walhalle so mu razodeli to tajnost in mu naročili, da izvede gorostasni načrt, da germanizuje planet, ki se zove Gāa, in se ne ozira prav nič na ono, kaj poreko sosedni mu bratski narodi. Krivico dela zvlasti Tebi, Slovan; na tvojih ramah bi se rad dvignil do jasnega sedeža v Walhalli in Tvoje ječanje ob tej priliki mu je samo sladke muzike harmonija.

Krotek si, Slovan, in krotkega svet rad zatira; a ker si krotek, bōdi ob enem izboren politik, kajti krotkosti dana je po naravi zmožnost treznega prevdarka, katera nedostaja hrumečemu nasilstvu, ki z burnim navalom hoče prodreti jekleni jez, a si utare glavo...

Glej, tako se utegne pripetiti polnokrvnemu nasprotniku Tvojemu: on ruje in bife, ne da bi kaj mislil; dela Ti krivico se svojim brezumnim, brezvestnim obnašanjem — a Ti ga opazuj in se mu smehlaj; drži križema roke in ga pomiluj, in le tedaj, ako treba, obrni proti njemu ščit obrambe, a v najvažnejšem trenutku, kateri bōdi jasen le Tvojemu treznemu očesu, odmakni se in burni naskok njegov podere ga na nos, — da se bosta razlegala jok njegov in Tvoj smeh okoli okrogle zemlje.

Takov je German, takov je bil, odkar žije rod njegov — hrumeči so in ropotali, s hrumom in pokom hoteli so prepričavati svet, da so — mogočni, a svet je ironično ploskal ropotu, a German ironije razumel ni in še bolj se je šopiril...

Ako se ozremo na najnovejšo dogodke v Celji in v Koroški, lotiti se nas mora ironičen smeh in nehote uprašamo: kaj-li pomeni to hrumenje, ta ropot? Imali kakov politični pomen? Nemogoče! Kako si more oddelček pruske armade „en civile“ domišljati, da boče odločeval v vesoljni evropski politiki? Čemu igra političnega Jan Hagla, ko se mu mora svet smijati? Morda cepta s podplati iz „antipatije“ do vsega, kar ni — germansko? Ubožček! Kdo se v tej dobi omike briga za tako hribovsko mišljenje! Ako se meče v prsi in bahato krohoče, ako se tu in tam komur-si-bodi posreči, zaprečiti kako slovensko veselico na Koroškem, ali prodajati svojo sitnost v Celjskih Slovenih, je to le v njegov posmeh, ker niti ne sluti, kako si stavi past, v katero se prej ali slej vjame! Kdor si v naši dobi, v dobi opčne duševne zavesti, še domišlja, da ima njegov narod edini pravico do obstanka na zemlji, on je blazen in njemu se mora smijati ves omikani svet!

Nekak odmev prusofilskje šušmarije na Štajerskem, Koroškem in — Češkem je lahonsko bruhanje proti Slovanom ob meji slovansko-italijanski. Tudi ti bolelni italijanissimi igrajo neko loterijo; bōdisi iz lastnega nagiba ali našuntani po povsodi prepir in razpor netečih prusofilih si domišljajo, da stoji njihova politika na jeklenih nogah, ter da boče to, kar za trenutek spravijo na tir, ondi že za veke ostalo.

Njihovo početje pak je istotako smešno in Slovan ima v očigled lahonski predznosti baš stališče, na katerem se mu je braniti nestrpljivega nadležnika...

Ako se torej ozremo na splošno politično vrenje in hrumenje, opazujemo, da nareka zavist in prirojeno zlo čutstvovanje nasprotnikom Slovana one čine, s katerimi mu hoté kolikor toliko zagreniti obstanek na zemlji. Kajti družega povoda nima ni German in ne Italijan. Kaj hudega jima je storil Slovan? Jima je v boji odtrgal dežele kos ali drugo last? Jima mari krati

druge pravice, kakor onadva njemu? Morda bōde v oči, da sploh živi Slovan? Jima li-je jezik Slovanov tolikanj zoprna, da jima obrača želodec beseda slovanska? Pustita ga torej pri miru in ne občujta z njim! Slovan je prav lahko brez vaju, ako vidva zamoreta brez — Slovana biti?! In kaj bi Vama bilo pomagano, ako bi Slovan zares izginil z zemlje? Mari bi bila potem zadoščena? Nikdar! Pikala in bodla bi drug družega brez prenehanja in zavidala si slednji grizljaj kruha — zakaj? Zato ker sta sitna in nagajiva, ker Vama menda ni dano v pokoji živeti. In konečno bi izgrizel jeden družega in ostali — ugonobil bi se od dolgočasja na sveti sam, kakor škorpion, ako ga vržeš v dolgočasno olje. —

Kaj torej hasne ves ta prepir in nestrpno rovanje?

Prav nič!

Razburjajo se — a to ni zabava! — brez potrebe duhovi, kali se družinski in obēni blagor, ker se razširja v vse kroge človeške bolna nervoznost in duhomorni prepir! Družega smisla nima vse to prizadevanje za nadvlado v Evropi!

Nadvlada pomeni zatiranje nadvladovanega in to je znak neizomike.

Stoletja, ki se bližajo dosegi človeškega cilja na zemlji, to je vesoljne in najviše izomike človeškega rodu, nimajo prostora tiranstvu in gorje mu, kdor bi zaupal slepi sreči za trenutek in prijel za žezlo nadvlade nad svojima bratoma: iz njega samega bi mu vstajali krveniki in ga sodili v smrt! Kajti Slovanu, Romanu in Germanu odmerjeno je solidarno gospodstvo v Evropi in nikogar ni mogoče za stalno zatreti!

Da bi zavladal konečno trezni razum in bi ne odedal možjan vzduh krvne strasti, zavlada bi tudi prepričanje, da je lepše, živeti složno v složni domovini, nego pa begati se v prepiru in srdu, ki ni nikomur v korist.

S tem se le širi konfuzija in neti strast in uverjeni bōdite vi neprijatelji Slovanstva, ako bi sledil Slovan izgledu Vašemu in bi se prelevil iz krotkega trpina v deročega leva, gledali bi ob prilikah veselice in volitev naših slike, kakoršnih si ne morete niti predstavljati v možganih svojih.

Govor

poslanca Karola Kluna v 64. seji državnega zbora dne 6. novembra 1891. (Dalje).

Drugo uprašanje, o katerem se je že večkrat govorilo v tej visoki zbornici, in ki je za nas jednako važno, je, da se zopet ustanovi spodnja gimnazija v Kranji, katero je odpravil nesrečni ministerjalni ukaz.

Verujte mi, moja gospoda, da nismo uporni, da nismo protivni proti odredbam visoke vlade, niti da hočemo po vsej sili prav imeti, nego da je nujna in neizogibna potreba, katera sili nas in deželni zastop kranjski, da se vedno in zopet vedno obračamo do visoke vlade s peticijami in resolucijami ter prosimo za reaktiviranje bivše kranjske gimnazije. Še le lansko leto sklenil je naš deželni zastop peticijo na visoko poslaniško zbornico kakor tudi na visoko vlado. V tej peticiji se je poudarjala potreba spodnje gimnazije v Kranji, zdrava in lepa lega mesta, dalje kako pomeni je življenje in kako nujno je, da se razbremenijo višja gimnazija v Ljubljani.

Namestu da bi bila visoka učna uprava uslišala to našo peticijo in reaktivirala Kranjsko spodnjo gimnazijo, ustanovila je spodnjo gimnazijo v Ljubljani, ki naj bi imela dvojni namen: razbremenila naj bi višjo gimnazijo v Ljubljani, ob jednom pa nadomeščala razpuščeno gimnazijo v Kranji.

Ta namen pa se je dosegel le na polovico. Pač se je po ustanovitvi nove gimnazije v Ljubljani razbremenila tamošnja

višja gimnazija, kor je štela koncem šolskega leta 1880/90 nad 800 učencev, koncem preteklega šolskega leta pa jih je bilo samo še 528. Ostalih 300 odpadlo je na novo ustanovljeno spodnjo gimnazijo. Nadomeščala se pa Kranjska gimnazija ni, kajti odkar se je odpravila, raste število učencev vedno bolj in se je pomnožilo zadnje leto za kacic 200. Početkom letošnjega šolskega leta bilo je na višji gimnaziji zopet 615 učencev, spodnja gimnazija pa jih je imela 390, to je tako število, kakor je mnogo višjih gimnazij ne more izkazati. (Čujte! mej somišljeniki govornika.)

A tudi ta polovični uspeh dosegel se je s tacimi žrtvami, ki niso v nobeni pravi razmeri z uspehom. Te žrtve se ne tičejo samo državne blagajnice, nego zadevajo tudi duševno in telesno blagostanje naše šolske mladine, (Tako je!) zadevajo najdražji zaklad, ki ga imajo roditelji sploh, zadevajo njih deco. Učna uprava namreč, moja gospoda, namestila je novoustvarjeno spodnjo gimnazijo v prostorih starega gimnazijskega poslopja, ki v nobenem oziru ne zadošča potrebam, ki se smejo sploh zahtevati od gimnazijskega poslopja, (Odobranje somišljenikov govornika.) Čuditi se moramo sploh, da je visoka učna uprava porabila te prostore, ker to poslopje ne zasluži zares družega, nego da se prav do tal podere in na novo zgradi. (Res je!) Če že prostori višje gimnazije niso nikakor vzgledni in ne zadoščajo niti terjatvam, katere stavlja higijena, niti onim, katere zahteva znanost od šolskega poslopja (Čujte, čujte! na strani somišljenikov govornika) mora se reči, da so prostori spodnje gimnazije prava sramota (pritrjevanje somišljenikov govornika). Učenci namesčeni so v zdravstveno nemogočih sobah, ki so bolj podobne ječam, a ne novejega, nego starega, predpotopnega veka. Sobe v prtiližji so tako vlažne, da so se morali vsi fizikalni aparati in vse naravoslovne zbirke prenesti v prvo nadstropje, da se jih je rešilo pogina. Sobe v prvem nadstropju so sicer suhe, a tako temne, da so otroci v nevarnosti, da izgube vid. Vrh tega so te sobe tako tesne, da nimajo iste obsežnosti, katero bi morale imeti po obstoječih zakonih.

Praviloma se namreč zahteva, da ima šolska soba najmanj 4½ metrov visočine in za vsacega učenca jeden kvadratni meter prostora in 5½ kubičnih metrov zračnega prostora. Omenjene sobe so 3.25 do 3.9 metrov visoke, a prostor za učenca je v prvem razredu le 3.9 metrov, zračni prostor pa je mej 3—5.18 kubičnih metrov. Taki prostori so gotovo zdravju škodljivi in preverjen sem, da, če bi se jednaki nedostatki pokazali pri kaki zasebni šoli, bi jo bili že davno zaprli. Ti prostori so posebno nezdravi v zimskem času, ko je izpuhtenje močnejše in se šolske sobe ne morejo zračiti mej poukom. Ti nedostatki so se poudarjali v zadnjem zasedanji deželnega zbora kranjskega v obliki interpelacije in jih je priznal zastopnik vlade z dostavkom, da se je deželni šolski svet bavil že večkrat z njimi in si boče prizadeval, da jih odstrani. Glavno besedo pa ima učna uprava, katera ima konečno o tem odločevati. (Konec prih.)

Politični pregled.

Notranje dežele.

Danes nam je poročati o dveh, za nas Slovence najvažnejših sejah sedanjega državnoborskega zasedanja. V seji dne 13. novembra oglašil se je poslanec Klun, da ožigosa postopanje naučne uprave glede na najprimitivnejše zahteve koroških Slovencev, kar se dostaje ljudskega šolstva. Ker nam v našem časnikerskem delovanju osebna nasprotstva niso bila nikdar merodavna in ker vsekdar radi pripoznavamo zasluge povsod tam, kjer v resnici

so, nam je očitno izjaviti, da smo g. posl. Kluna od srca hvaležni na njega nastopu dne 13. t. m.; prvič zato, ker je govoril v takem tonu, kakoršen je dostojen slovenskega poslanca, drugič pa še posebej zato, ker se je dotaknil tudi naših tržaških razmer. Ker govor g. Kluna priobčimo v njega celoti, omenjamo le danes, da je g. ministru poslužil s fakti in konkretnimi slučajmi, in da se je v tem pogledu bistveno razlikoval od nekega drugega, kojemu zadoščajo preperle fraze, dostojne morda kakkega nemško-nacionalnega burša. Da je gosp. Kluna govor zadel do živega, pričajo nam neprestano vskliki, s kojimi so vmes posezali razni nemško-liberalni i nemško-nacionalni srditeži in pa tudi okolnost, da se je gospod minister Gautsch takoj dvignil raz svoj sedež, da nam dá v tonu, izrazujočem skrajno nervoznost, odgovor, kakoršnega ne bi bili nikdar pričakovali; tega odgovora zmisel je le-ta: *Lasciate ogni speranza!* Odgovor gosp. naučnega ministra im v sebi toliko gorostasnosti, da bode trebalo žnjim se še posebno baviti; za sedaj pripomnimo le, da se njemu vidi s § 19. državnih osnovnih zakonov v najlepšem soglajji, ako koroški Slovenci — tretjina vsega prebivalstva dežele — nimajo narodnih šol, kakoršne bi odgovarjale zdravim načelom pravih pedagogov, a ne germanizatorjev. Take trditve in taki govori so v naših avstrijskega ministra naravnost nečuveni, kajti najmanjše, kar se od vsakega avstrijskega ministra more zahtevati, je to, da razume bitstvo države naše — in da je tudi pošteva. Kdor pa vestno pošteva bitstvo to in poleg tega vsaj nekoliko motri Avstrije razvoj v narodno-političnem obziru, ta pač ne pride nikdar do zaključkov, s kakoršnimi je g. Gautsch presenetil vse slovanske poslance. Glede g. Gautscha ekspektoracij zanimiva nas v prvi vrsti uprašanje, je-li bil avtorizovan v to, da na tak način razburi vse avstrijsko-slovenske narode, ali pa je na svoj lastni račun takó drzno skočil preko ojníc. V prvem slučaju stoji naši poslanci pred imperativom: z vsó brezobzirnostjo nastopiti pot, na kojoj je naslednjega dne namignil g. prof. Šuklje: pot odločnosti, pot opozicije; v drugem slučaju pa morejo zahtevati od g. šefa našega kabineta, da dá zadoščanja žaljenim avstrijsko-slovenskim narodom s tem, da odslovi moža, ki po svojih nazorih in svojem temperamentu ne sodi na mesto, koje zavzimalje. Govor g. naučnega ministra je silno razburil vse slovanske poslance in razburjenost je trajala skozi vso sejo. No, gospod minister je dobil v naslednji seji se slovanske strani odgovor, kojega si izvestno ne utakne v okvir. O tem pa nižje doli.

Za gosp. naučnim ministrom oglašil se je posl. Barwinski opisujoč pomanjkanje učiteljev v Galiciji ter izrekajoč željo, da se skrbneje goji rusinski jezik in da se v Galiciji osnuje rusinski višji gimnazij. — Posl. Sokol pravi, da se z narodom češkim tako postopa, kakor da ne pripada družini avstrijskih narodov. „Avstrija plava sedaj, v s r d u n a r o d o v, ki je v prvi vrsti naperjen proti Slovanom. V nemške otroške vrte zsvablajo se češki otroci z obečanjji, ali pa jih v te vrte silijo z grožnjami“. (Kakor pri nas v italijanske. Op. ured.) — Posl. S wie ž i pravi, da se v Sileziji zanemarlja češko in poljsko šolstvo. Vzrok nepovoljnim vspehom pouka je iskati v germanizujočih tendencijah.

V tej seji predlagali so poslanci Gregorec in tovariši, da se premeni državno-zborski volilni red za Štajersko.

Naslednja seja dne 14. novembra bila je še znamenitejša, kajti v tej seji odgovoril je g. naučnemu ministru — kakor smo že gori omenili — v imenu Slovencev posl. Šuklje. Odgovor Šukljeja je znamenje, da je mera potrpežljivosti polna in da utegne kmalu prekipeči. Od-

govor ta pa je zajedno za nas „nevedneže“ in „konfuzne radikale“ najsijajnejše zadoščenje. Gosp. Šuklje je slednjič pripoznal isto, kar mi propovedujemo do siteda že leto dni: V obče pripoznavajo temu govoru slovenskega poslanca veliko važnost, kajti pričakovati je sedaj, da se parlamentarni odnošaji skoro zbistrijo. Da se je tega zavedala vsa zbornica, pričala je že zvonanja fizijognomija vse zbornice. Ko se je Šuklje dvignil raz sedež, zbrali so se okoli njega vsi poslanci in tudi ekscelencja Gautsch primaknil se je bližje. Gosp. poslanec je zagovarjal kulturno nastojanje naroda slovenskega — o kojem nastojanji je gosp. minister toli prezirljivo govoril — ter protestoval proti načinu, kakor gosp. minister postopa se slovenskimi poslanci. Ko je Šuklje svoj govor dovršil, častitali so mu z vseh strani, celo poljski poslanci so prihiteli, da mu stisnejo roko. Šukljeja znameniti govor prinesemo seveda v celoti. Ne moremo si pa kaj, da ne bi že tu priobčili zvršetka temu govoru, ki je najpomembnejši:

„Ni mi mi znano, v kateri meri se misli sedanja vlada identifikovati z nazori naučnega ministra; mogoče, da nas čaka boj. Mi se ga ne bojimo, (Burno odobravanje mej Slovenci in Mladočehi), v s p r e j m e m o g a, ne lahkomoiselno ali tudi brez bojazni. (Dobro! dobro! mej Slovenci. Posl. Tilšer: Vkupno z zavezniki.) Spominjam se besed Calderonovih: „Čast je duši najsvetejša stvar, a duše vladar je Bog“. Dobro, gospoda moja! Mi slovenski poslanci bomo tako ravnali in ves narod bode z nami. Ravnali bomo tako, kakor nam ukazuje narodna čast — konecjev božjih rokah in upam, da Bog poštenega našega naroda ne bode dal ugonobiti.“ (Živo odobravanje mej Slovenci, Mladočehi in konservativci.)

Utis govora Šukljevega bil je velikanski, g. minister Gautsch pa silno razburjen, kajti take odločnosti ni pričakoval od strani krotkih slovenskih poslancev. Je sicer par trditvev g. poslanca Šukljeja govoru, s kojimi ne moremo povsem soglašati, ali dolžnost nam je, da tudi temu poslancu izrečemo svojo zahvalo: to je bila možka beseda, izgovorjena o pravem času.

Za Šukljejem je govoril glavni govornik za predlog, poslanec Ghon, ter se osmešil se absurdnim izrekom, da gosp. Gautscha govor izvestno utrdi narodni mir na Koroškem. Ghon je trdil tudi, da je slovenščina v vsaki vasi drugačna ter da Slovenci pismenega jezika niti nimajo. Kot pričo za to trditvev navel je prevzvišenega knezoškofa ljubljanskega Missio.

Temu jalovemu zagovoru nasilstev silnih koroških Germanov sledila je cela vrsta popravkov, mej katerimi je bila najznamenitejša ona konservativnega poslanca dra. Ebenhocha, kateri je najprvo rekel, da v trenutkih, ko treba braniti najsvetejša čutstva katoliškega prebivalstva, ne more biti merodaven poslovni red, ampak svoboda katoliške zavesti. Govornik izjavlja, da on in njega somišljeniki povsem soglašajo z izjavami Šukljeja in obžalujejo, da se z ministerskih stolov čisto nič ne stori glede na želje jedne jednakopravnih narodnosti, ter da se celo izogibljejo baviti se s podatki, koje smo tu čuli. — Za Ebenhochom popravljaj je posl. Klun, protestujoč proti trditvi posl. Burgstallerja, češ, da bi bil on (Klun) le sumničil. Slovenske šole so pač po okolici, ne pa v mestu tržaškem. (S popravkom poslanca Burgstallerja bavimo se na drugem mestu. Op. ured.) — Potem so sledili še popravki posl. Fu s s s a, K a i s e r j a, K r a u s a, T h u r n h e r j a, S l á m e, A d á m e k a, P e r n e r s t o r f e r j a. Po besedah poročevalca B e e r a vsprejeli so

preglavje o ljudskih šolah in s tem je rešen proračun ministerstva nauka.

Zatem je prišlo na vrsto obravnavanje o proračunu ministerstva za deželno brambo. Pri tej priložnosti je rekel posl. dr. P a c á k, da je dolžnost vsacega poslanca razkrivati nedostatkosti v vojski, kajti tak patriotizem ni pravi, ki hoče prikrivati pogrške, koje lahko postanejo pogibeljne v času nevarnosti. Govornik izraža željo, da bi se vojna uprava pri nakupovanju potrebčin za vojako bolj ozirala na male obrtnike; prosí, da bi poveljniki skrbnejše počevali čutstvovanje posamičnih narodnosti, kakor je to na Ogerskem. Pri Santa Lucia peljali so češke bataljone v boj s češkimi nagovori in sam Radecki nazval je neko slovaško deputacijo: „Moji bratje!“ Tudi posl. P o p o w s k i je povdarjal važnost takozvane „regimentsa sprache“ in da je treba, da se morejo častniki v materinem jeziku z ljudmi pogovarjati.

V proračunskem odseku delegacije prijavil je minister vnanjih zadev grof K a l n o k y svoj ekapozé o občem političkem položnji. Ekapozé je bolj pomirljivega značaja, kajti trdi, da nagovora cesarjevega ni smeti smatrati ko vzburilivega. V zlo opasni situaciji minister ni izgubil nade, da se ohrani mir. Se trojno zvezo soglašajo vsi oni, kojim je na tem ležeče, da se ohrani status quo. Glede držav na balkanskem poluotoku pravi ekapozé, da leže te države preblizu naše države, da ne bi morale počtevali veliki upliv te sosednje države. Stalnost odnošajev v Bolgarski opira se osobito na znamenito osobo Stambulova. Turčiji se je v poslednjem času stanje zboljšalo, na čemur se je zahvaliti veliki nadarjenosti sultana. V očigled raznim sumničenjem, imejočim namen, hujskati Turčijo izjavlja minister, da avstrijska vlada ni nikdar mislila na to, da bi razširila svoje območje na balkanskem poluotoku. Za trgovinsko pogodbo z Nemčijo treba samo še konečne redakcije. Pogodba z Italijo je že dovršena. Se Švico prično se zopet pogajanja. Te tri pogodbe stopijo v moč v mesecu februarju. Potem se prično obravnave se Serbiju; glede Rumunije pa ne more g. minister sedaj še nič določnega povedati. Ako pridejo gori omenjene tri pogodbe v januarju v parlamentarno obravnavanje, potem je težko misliti, da bi se v tem mesecu sešli deželni zbori.

Različne vesti.

Odbor političnega društva „Ednost“ ima v nedeljo dne 21. t. m. ob 10. uri predpoludne v prostorih „Del. podp. društva“ svojo sejo. Na dnevnem redu je jako važna zadeva in so gg. odborniki naprošeni, da se je polnoštevilno udeležje.

Osobni vesti. Gosp. Fran Franković, glavni učitelj na učiteljski v Kopru imenovan je stalnim profesorjem in č. gospod profesor istega zavoda Julij pl. Kleinmayr udom c. k. izpraševalne komisije za ljudske in meščanske šole. Čestitamo!

Umrli je poznani češki plemenitaž in politik grof Rihard Clam-Martinić. Njegovo izgubo občutila bodeta v prvi vrsti češko veleposestvo in staročeška stranka.

Iz državnega zbora. Nasproti podatkom posl. Kluna trdil je g. posl. Burgstaller, da imamo v Trstu 11 mestnih slovenskih ljudskih šol ter je Kluna dolžil, da sumniči! V Trstu da italijanski municipij že od leta 1862 sem prostovoljno osnavlja slovenske šole. Slednjič je g. Burgstaller kar naravnost tajil, da bi bil Trst okužen irredentiškim vzduhom.

Tako se je odrezal naš gospod Burgstaller! No, gospod poslanec naj obračuna se svojo vestjo, je-li njega trditve resnična, da imamo v Trstu 11 slovenskih ljudskih šol, ko vender vsi vemo, da nimamo nijedne, dasi je tu na tisuče slovenskih otrok.

Šole, koje meni g. Burgstaller, so pač po okolici, ne pa v mestu, a zopet ni res, da so slovenske, ampak vrejene so tako, da niso ni tič ni miš. Od g. Burgstallerja resnicoljubnosti bi smeli pričakovati, da pojasni slavni zbornici, da so nekatere teh šol po dve uri oddaljene od Trsta in da so že po lastnih vaških otrocih prenapolnjene. Hoče-li, g. Burgstaller, v te okoličanske šole pošiljati slovenske mestne otroke?! Bi-li odgovarjalo načelom humanosti, ako bi tako daljavo hoteli svoje mestne otroke v šole pošiljati?! Zapomnite si gospodine Burgstaller: le gola resnica je, da Slovenci v Trstu nimamo ljudske šole, a zahtevamo take, ker imamo za to več kot postavuo številu otrok. Od te svoje zahtevne ne odstopimo, bodi to gosp. Burgstallerju ljubo, ali pa ne!

Odbor ženske podružnice sv. Cirila in Metoda naznanja slavnemu občinstvu, da prične v tem tednu svoj „križev pot“ za Božičnico otročičem našim pri sv. Jakobu. — Častita gospóda je posetom našim ob tem času že navajena, upamo torej, da bodo njih mehka arca pripravljena, položiti mal dar na oltar domovine svete. Nadejamo se, da najdemo, kakor do sedaj, vrata odprta pri blagih dobrotnikih revne dece naše, posebno, ker nas je silna burja in vraz preteklega tedna opomnila, da je zima pred durmi. — Prosinó torej uljudno in lepo, da daruje vsak po svoji moči, kajti s tem pospešuje posredno slovensko šolo našo. — Hvaležnost naša in malih otročičev jim je gotova. Ako je kdo, ki bi rad videl, da bi ga ne nadlegovalo na domu — temu ne uide nikdo — naj blagovoli poslati tej ali drugi odbornici, ki mu je bolj znana ali bolj pri rokah. Tako si prihrani sitnost naših posetov in — kar je največ — nam tolikih poti.

Tržaška Posojilnica in Hranilnica, registrovana zadruga z omejenim poročtvom je valed odloka c. kr. trgoveškega in pomorskega sodišča v Trstu z dne 3. novembra 1891. šte. 16255 v zadrugi register pri tem sodišču upisana in s tem pravno ustanovljena ter prične v kratkem svoje delovanje. Brez dvombe je ta denarni zavod velike važnosti za nas v Trstu, kjer do sedaj Slovenci niso imeli nobenega denarnega zavoda in so bili popolnoma navezani na tuja enaka poduzetja. Ako pomislimo, da so nižji stanovi v Trstu in tržaški okoličani većinoma slovenski in da ima „Tržaška Posojilnica in Hranilnica“ glavni namen tem stanovom s potrebnim kreditom pomagati in jih tako tarečemu in sovražnemu uplivu laškega kapitala odtegniti, pripoznati moramo, da je „Tržaška Posojilnica in Hranilnica“ Slovincem v Trstu ne samo splošne koristi, ampak tudi neobhodno potrebna. Zato ji želimo podporo od vseh strani. V namestništvu „Tržaške Posojilnice in Hranilnice“ so: Ravnatelj V. Mat. Živic, civilni inženjer; namestnik ravnatelja dr. Matej Protnar, advokatski kandidat; udje: Ivan Abram trgovec z lesom, Kristijan Dejak, veletrgovec, Fran Dolenc sodar, Ivan Šabec veleposestnik, Ivan Valenčič, trgovec, Fran Žitko, posestnik, vsi v Trstu. V nadzorstvu so gg.: Ivan Nabergoj, drž. poslanec in posestnik na Proseku, Alojzij Grebenc, trgovec, Ivan Mankoč, trgovec z lesom, Oskar Prhavo, trgovec, vsi v Trstu. Svoje prostore ima „Tržaška Posojilnica in Hranilnica“ via Molin piccolo šte. 1., nadstropje I., kjer je „Delalsko podporno društvo“. Uradni dnevi so ob nedeljah od 10. do 12. dopoludne in ob sredah od 3. do 4. popoludne.

Miklavžev večer priredi tudi letos „Tržaški Sokol“ in to v dvorani Mally (ulica torrente št. 16). Po pripravah sodimo, da bode vsprej jako zanimiv in že danes opozarjamo vse one družine, katere imajo otroke, da sv. Miklavž pride z obilimi darovi. Kdor pa želi, da bi njegovi otroci dobili kaj posebnega, naj se ogasi pravčasno pri odboru.

Skušnja učiteljske sposobnosti končala se je te dni v Kopru s prav lepim uspehom. Z odliko napravili so skušnjo: gospodična **Sellen** iz Trsta za meščanske šole z italijanskim poučnim jezikom; gospodična **Julija pl. Klodičeva** iz Trsta za ljudske šole s slovenskim poučnim jezikom in gospod učitelj **Jož. Zian** za ljudske šole z italijanskim poučnim jezikom. Sposobljeni so za slovenske ljudske šole: gospodične učiteljice **Bervar Lina**, **Šorli Marija**, **Piano Josipina**, **Piano Kristina** in g. učitelja: **Lasič Andrej** in **Rakovšek Josip**. Sposobljeni za italijanske ljudske šole: gospodične **Klauser Helena**, **Bidoli Ida** in učitelji: **Giani Boštijan**, **Merluzzi Rihard**, **Vizintin I.**, ter za hrvatske ljudske šole **š. sestra Gabr. Nohava**. Mimo tega so napravili dopolnilne skušnje: 2 učiteljici in 1 učitelj.

S Krasa se nam piše: Namenil sem sem se pogledati na Krasu redko svečanost t. j. „**novo mašo**“, koja je pel v Zgoniku dne 8. t. m. čest. g. **Josip Griljane** iz bližnje, precej prijazne vasice **Saleža**. Nisem se motil, da je redkost kaj enacega v tem okrožju, kajti 50 let je minilo, kar je pel pokojni **Doljač** prvo novo mašo v tej cerkvi. Ko pridem v prisolnčni Zgonik, krenem jo naravnost v dobro poznano **Grudnovo krčmo**, koja morem ne le zdaj, ampak vsakokrat pohvaliti radi izvrstnega vina, domačega, kraškega terana, koji more tekmovali z vsacim drugim. Ker me je zeblo, ugrejem se tu in okrepcam, dobivši mali koticček tam za mizo, — veste vse se je gnetlo ptujcev iz bližine in daljnih vasi. Topiči začnejo pokati, zvonovi trijančiti, in mislim si: no, zdaj boš videl, kar si si namenil. Med silno gnečo pahajočega se ljudstva komaj pririjem v krasno okinčano cerkev. Posebno sti mi padali v oči dve novi opravi, krasen prt (pogrinjalo) na altarji — dar g. **Ane Petričeve** — in velike srebrne a pozlačene moštrance kakovih 3 kg. težke. **Dragi bralec**: krasno! krasno! Pustimo. Prične se sv. maša, orglje se oglase in pevci so v četverošpevu izvršili prav pohvalno svojo nalogo. Kje so pa domači pevci? Kaj nočejo ali ne znajo peti ali kali? Vsega tega ne. Večkrat sem jih slišal, vsako krat sem jih mogel po mojem pohvaliti. Tudi učili so se, tako so mi pravili, ali le novi **Kyrie** in **Glorio** — naprej ne, **Bog ve zakaj ne!** Radi, jako radi bi se še naprej učili in peli v slavo in korist občine, a tamkajšnji g. pevovodja je raji iz družih vasi zbobnal četverošpev, nego poučeval domače. **Morda se je bal truda?** To je domače pevce razburilo, češ, advent in vsaka nedelja je naša, velika noč pa? Pevci pa ne zavidamo četverošpeva, koji naj ne boše žaljen; jako hvaležni smo mu, „**miserere**“ je naš, „**aleluja**“ vaš. G. orglavca pa prosimo: ker je že vaša dolžnost, poučujte nas, posimo, radi in veseli pridemo k pevskim vajam, ter bodemo po mogočnosti ustrajni in marljivi. Ako bi pa kakovega bremena ne mogli izvesti, naj pridejo drugi boljši pevci! Toliko za zdaj. Brez zamer! Gospodu novomašniku pa želimo pevci najboljši uspeh pri težavnem njegovem poklicu:

Trdno stoj, kot skala siva,
Truda ne ustraši se,
Mož značajen ne počiva,
Trdna volja zmage vse.

V Tomaju se je mnogo posestnikov združilo v novo oživljeno kraško vinorejsko zadrugo, koja ima že lep uzoren vinograd. Dne 17. decembra 1891 bo v Tomaju ob jedni uri popoldne občni zbor, da se zbere ravnateljstvo. Vabi se k pristopu z letnim prineskom 3 gid. Poglavitna naloga društva je, nasajanje ameriškanskih trt, **Riparia** koja jedina kljubuje trtni uši, koja se je, žal, tudi na Krasu prikazala v **Kazljah**, **Dobravljah**, **Dutovljah** in v **Gradnju**. Vodila se razpošljejo vsem županstvom, duhovnijam in šolam **Sežanskega** okraja s posebnimi pavabilni vred.

Veselica pevskega društva „Adrija“ v **Barkovljah**, katera se je imela vršiti v nedeljo 22. t. m., preložena je na 8. decembra t. l.

Pevsko društvo „Veselica“ priredi dne 21. t. m. veselico z nastopnim programom: **Spored**: 1. **Godba**: „**Istarska Koračnica**“. 2. **Grbič**: „**Slovanski brod**“, zbor. 3. „**Stari Hajduk**“, deklamacija. 4. **Ipavec**: „**Domovini**“, zbor brenčenje. 5. **Ogrinec**: „**Kje je meja**“? Igra v enem dejanji. 6. **Hajdrih**: „**Pri okno sva molče slonela**“, četverošpev. 7. **F. S. Vilhar**: „**Bolgarska davorija**“, zbor. 8. **Ples** in prosta zabava. **Veselica** se vrši pri vsakem vzemenu, bodisi ugodno ali tudi neugodno. Začetek ob 5 uri zvečer in traja do 2 ure zjutraj. Ustopnina k veselici za osebo 30 novč., k plesu 30 novč., sedeži 10 novč. Radodarnosti se ne stavljajo meje. Ker je nasprotnikov naval uprav proti temu društvu nasilnejši in bi je hoteli na vsak način ugonobiti, pohvaliti moramo vrle škedenjce na tem pojavu narodne vztrajnosti in žilavosti. Zato pa pozivljamo mestne rodoljube, da se mnogoštevilno udeležijo te veselice v moralno podkrepljenje škedenjskih borilcev in materijalno podkrepljenje prevažne „**Veselice**“!

Vabilo k veselici, katero priredi „**Prvaški Sokol**“ v nedeljo dne 22. t. m. v **Čitalniških prostorih** v **Prvačini**. **Spored**: 1. **D. Jenko**: **Naprejši godba**. 2. **H. Volarič**: **Venček**, zbor. 3. **H. Volarič**: **Pozdrav**. 4. **A. Hajdrih**: **Cerkviče**, četverošpev. 5. **C. M. Ziehrer**: **Avstrijski plasovi**, valček, godba. 6. **Klarič**: **Misli moje**, četverošpev. 7. **E. Vašak**: **O ti moj dom!** zbor. 8. **A. Hajdrih**: **V tihi noči**, četverošpev. 9. **Goldini-Hostnik**: **Dva gospoda** pa jeden sluga, burka spetjem v enem dejanji. 10. **Srečkanje** 6 dobitkov. Početek točno ob 6 uri. Po besedi ples pri katerem sodeluje 8 mož. Ustop k besedi 20 kr., sedež 10 kr., k plesu 1 gid.

„**Prva vrdejska pobožna družba pokopališč**“ vabi svoje častite ude v soboto dne 21. novembra t. l. ob 8. uri zjutraj k sv. maši pri sv. Ivanu, potem ob 10. uri na občni zbor v krčmo g. **Mijota** (pri **Rožati**). **Dnevni red**: 1. **Pozdrav predsednika** in poročilo o delovanju v letu. 2. **Tajnik** prebere račun od leta 1891. 3. **Pregledovalec** računov ima svoj govor. 4. **Denarničar** izkaže svoje delovanje v letu. 5. **Posamezni predlogi**. 6. **Volitev novega odbora**.

Odbor akad. društva „Triglav“ v **Gradcu** se je za zimski tečaj 1891/92 konstituiral sledeče: **Predsednik**: cand. med. **Ivan Jenko**, **podpredsednik**: stud. iur. **Silvo Domicelj**, **tajnik**: stud. med. nad. **Demeter vitez Bleiweis-Trsteniški**, **blagajnik**: stud. iur. **Vinko Strgar**, **knjižničar**: stud. iur. **Hilarij Vodopivec**, **gospodar**: stud. phil. **Francišek Eller**, **odbornik** namestnik: stud. iur. **Oton Vidič**.

Kralj Milan odpovedal se je baje vsem postavnim in ustavnim pravicam v **Serbiji**. Če je le res!

„**Kmetovalec**“ ima v števil. 21. nastopno vsebino: **Praktično orodje za robkanje turšice**. — „**Blak Rot**“ ali „**črna rja**“ na trtak. — **Nekaj letošnjih izkušenj**. — **Tisa** — Pod katero žito se z najboljšim uspehom seje rdeča ali štajerska detelja. — **Vprašanja in odgovori**. — **Gospodarske novice** — **Uradne vesti** c. kr. kmetijske družbe **kranjske**. — **Tržne cene**.

Išče se samostalnega peka, kateri bi tudi krčmo in štacuno na svoj račun v **Bazovici** prevzel. **Pobljže se izve v našem uredništvu.** 3-3

Kar se dobiva strojev za kmetijstvo in obrtnijstvo, za pohištvo in za drugo rabo, najde se v zalogi **tvrdke Zivic in družb. v Trstu** —34 **ulica Zonta 5** vse garantirano in ceneje. Za zdaj priporoča posebno svoje vinske stiskalnice, mline, sesalke itd. Izdeluje vodovode, mline in druge tvornice na par in na vodo. Priporoča se omenjena tvrdka vsem rojakom za obilne naročbe.

DROGERIJA na veliko i malo **G. B. ANGELI** 2-6 **TRST** *Piazza della Legna br. 1.* sa odlikovanom tvornicom kista i velikim shladilščem boja na ulje vlastite priprave. Okvire englezko, francuzko, njemačko itd. itd. **Osim toga velik izbor MINERALNIH VODA** dobavljenih ravno iz vrela zajamčene svieže, kano i: **Sumpora iz Romanje** za sumporati traje, pomješanoga sa modrom galicem vrlo fino sameljenoga, uporabiva proti mildevu (peronospori).

Iščeta se: dva občinska redarja Ti službi lahko dobe izsluženi vojaki; in za na deželo **jeden čevljar**, kateremu se zagotovi brezplačno stanovanje in dovolj naročil. Prosi se, da bi več mladih podjetnih trgovcev odprlo trgovine s prodajo mešanega blaga. Potrebne podatke v vseh teh slučajih dobé se pri našem upravništvu v tiskarni **Dolenc**.

Grlena bol kašalj, hreputavica, promuklost, nazob, zadavica, rora, zapala ustijuh itd. mogu se u kratko vrijeme izličeiti rabljenjem **NADARENH** 1-8 **Prendinijevih sladkišah** (PASTIGLIE PRENDINI) što jih gotovi **Prendini**, lučbar i ljekarnar u **Trstu** Veoma pomažu učiteljem, propovjednikom itd. **Prebđjenih kašljne noćih**, navadne jutranje hreputavice i grlenih zapalah nastaje kao za čudo nimanjem ovih sladkišah.

Opazka. Valja se paziti od varalcah, koji je ponaćinjaju. Zato treba uvijek zahtjevati **Prendinijeve sladkiše** (**Pastiglie Prendini**) te gledati, da bude na omotu kutijice (škatulo) moj podpis. Svaki komad tih sladkišah ima tiskanuto na jednoj strani „**Pastiglie**“, na drugoj „**Prendini**“. **Ciena 30 nč. kutijici zajedno sa napatkom.** Prodaju se u **Prendinijevoj ljekarni u Trstu** (**Farmacia Prendini** in **Trieste**) i u glavnijih ljekarnah svieta. 6-52

ODLIKOVAN GRAFIČEN ZAVOD, ustanovljen leta 1875. **Henrik Freisinger** TRST, via Mercato vecchio št. 4. **Lloydova palača.** PEČATI IZ KAČUKA IN IZ KOVIN. Blazinice za pečate se stalnim črnim Silografija, Mehanična delavnica. Plošče za stanovanja iz bronca, cinka in smalta. Pisalni stroj različnih zistemov. Priprave za kopiranje, in helijograf-30-23 čen papir za reproduciranje slik v polusvitu.

CARLO PIRELLI mejnarodni agent in speditér Trst, Via Arsenale št. 2. Oddaje listke za železnice in parobrode mornarjem in delalcem po nizkih cenah in na vse kraje. 16-18

Riunione Adriatica di Sicurtà 24-22 v **Trstu.** Zavaruje proti požarom, provozu po suhem, rekah in na morju, proti toči, na življenje v vsih kombinacijah. **Glavnica in rezerva društva dne 31. decembra 1890** **Gravnica društva** gid. 4,000,000— **Premijna rezerva zavarovanja na življenje** „ 10,754,306 91 **Premijna rezerva zavarovanja proti ognju** „ 1,612,910-22 **Premijna rezerva zavarovanja blaga pri prevažanju** „ 33,594.10 **Rezerva zavarovanja proti toči** „ 200 000— **Rezerva zavarovanja proti preminjanju kurzov, bilanca (A)** „ 163,786-21 **Rezerva zavarovanja proti preminjanju kurzov, bilanca (B)** „ 137,573-85 **Rezerva specijalnih dobičkov zavarovanja na življenje** „ 250,000— **Občna rezerva dobičkov** „ 1,127,605-98 **Urad ravnateljstva:** **Via Valdirivo, br. 2** (v lastnej hiši)

AVGUST BRUNNER TRST **Via Conti številka 6 a.** **Tovarna strojev in železolavnica** Die Maschinen-Fabrik und Eisengiesserei von **August Brunner** übernimmt alle einschlägigen Arbeiten als: **MASCHINEN, PRESSEN, PUMPEN, GITTER, SAULEN, R. HREN, grössere und kleinere REPARATUREN.** Nach dem Inlande zollfrei. **Za notranje dežele** prosto carine. **Telefon št. 291.** 24-20

FILIJALKA c. kr. priv. avstr. kreditnoga zavoda za trgovino in obrt v **Trstu.** **Novci za vplačila.** **V vredn. papirjih na 30-dnevni odkaz 2 1/2%** **V napoleonih na 3-mesečni „ 2 1/2%** **30- „ 3 1/2%** **6- „ 2 1/2%** **Vrednostnim papirjem, glasečim na napoleone, kateri se nahajajo v okrogu pripozna se nova borestna tarifa na temelju odpovedi od 15. septembra, 19. septembra in 11. oktobra.**

Okrožni oddel. **V vredn. papirjih 2 1/2%** na vsako svoto. **V napoleonih brez obresti** **Nakaznice** za **Dunaj, Prago, Pošto, Brno, Lvov, Tropavo, Reko** kakor za **Zagreb, Arad, Bielitz, Gablonz, Gradeo, Hermanstadt, Inomest Colovec, Ljubljana, Linc, Olomuc, Reichenberg, Saaz in Solnograd**, — brez stroškova. **Kupnja in prodaja** vrednostij, diviz, kakor tudi vnovčenje kuponov 24-21 pri odbitku 1% provizije. **Predujmi.** Na **jamčevne listine** pogoji po dogovoru. Z odprtjem kredita v Londonu ali Parizu, Berlinu ali v drugih mestih — provizija po pogodbi. Na **vrednosti obresti** po pogodbi. **Uložki v pohrano.** — sprejemajo se v pohrano vrednostni papirji, zlat ali srebrni denar, inozemski bankovci itd. — po pogodbi. **Trst, 11. septembra 1891.** 22 24